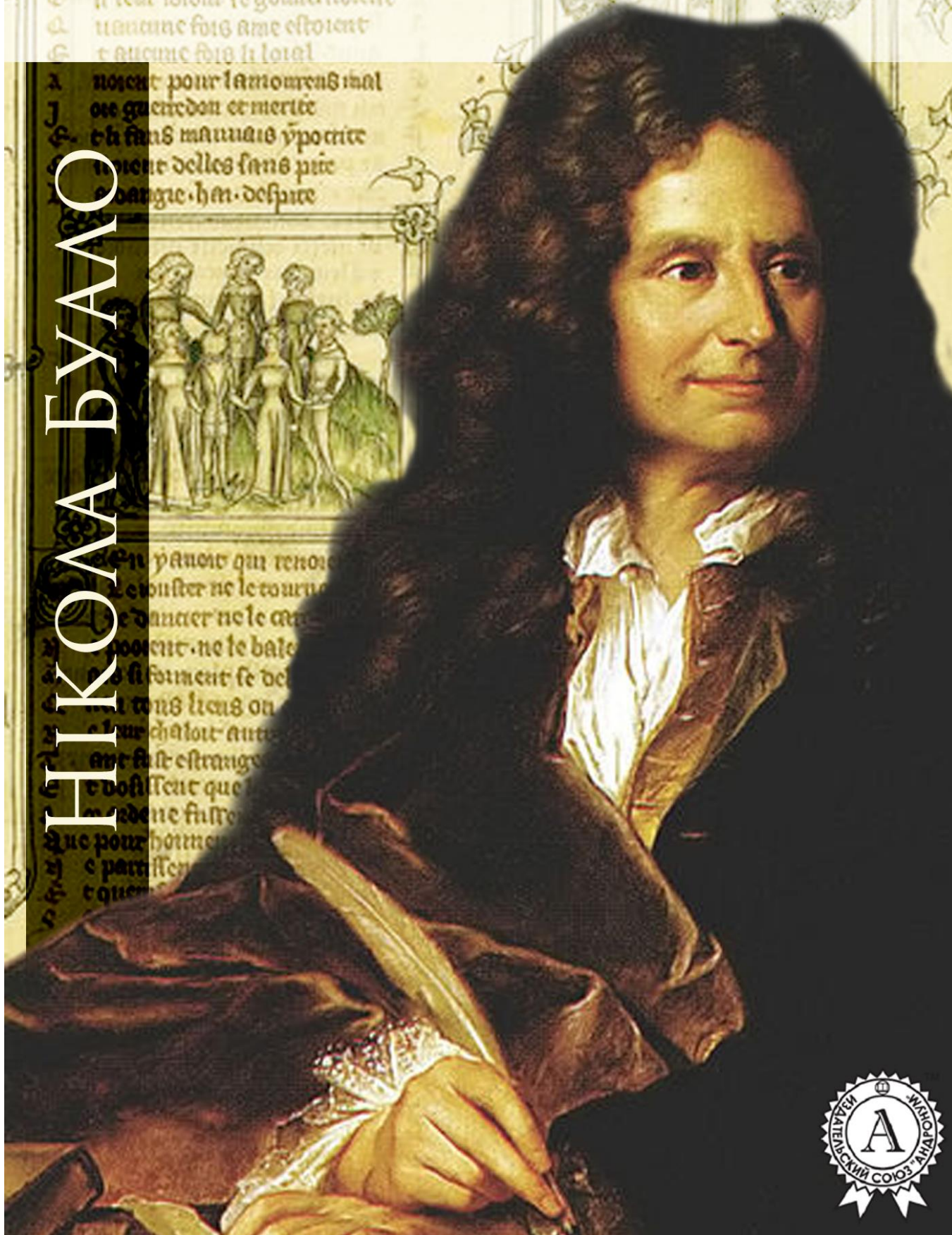

МУСТЕЦТВО НОЕТУЧНЕ

ФИКОЛАА БУАМО

Аннотація

«Мистецтво поетичне» (фр. L'Art poétique) — віршований трактат французького поета, критика, теоретика класицизму Н. Буало (1636–1711), перекладений Максимом Рильським.

Основні естетичні принципи французького класицизму Буало виклав у своєму найзнаменитішому творі «Мистецтво поетичне». Незважаючи на більше ніж трьохсотлітню давність, трактат цікавий і дотепер своїми оригінальними твердженнями про художню творчість, надто про роль пристрасті і сили в естетичному досвіді. Твір рясніє влучними і часом дотепними думками, як-от: «Дійти поезії парнаських верховин безумно мріє той, хто зроду їй не син...».

Нікола Буало

Мистецтво поетичне

Пісня перша

Дійти поезії парнаських верховин
Безумно мріє той, хто зроду їй не син;
Коли натхнення він од неба в дар не має, —
Пегаса впертого повік не осідлає;
Вузького розуму судивсь йому полон,
І марних слів його не чує Аполлон.
О ви, що рветесь наосліп і без тям
На шлях поезії, устелений тернами,
Нерозмірковано не квапиться вбачать
Прикмету генія в охоті римувать
І, щоб омани вас пусті не спокусили.
Свій хист вимірюйте і вивіряйте сили.
Природа, не скупа на вдачі та уми.
Таланти поділять уміє між людьми.
Одним — кохання пал оспівувати милий,
А другим — епіграм гострити влучні стріли.
Про славні подвиги Малерб нам розповів,
Ракан змальовує гаї та пастушків.
Та інколи поет, пишаючись собою.
Іде засліплено дорогою чужою.
Так той, хто віршами всі стіни в кабаре
Колись убруднював, зійшовши з Фаре,
В поемі подає, собі ж таки на шкоду.
Уточу славную гебрейського народу.
Коли ж єгипетську вода поймає рать, —
Сам автор змушений із нею потопать.
Сюжет високий ви обрали чи жартливий —
Уму коритися повинні завжди співи.
Бо римі з розумом не слід ворогувать.
Вона — невільниця і мусить послух мать.
Коли навчились ми її шукати спритно.
То йде вона до нас і легко, й непомітно,
Їй не тяжке тоді ярмо думок ясних,
Вона збагачує, а не опрощає їх.
Та лихо, як рукам віддять її недбалим,
Од глузду бо тоді вона втікав чвалом.
Любіть же розум ви! Нехай він тільки сам
Принадність і красу утворює пісням.
Чимало є таких шаленців поміж нами.
Що в творах ясності цураються і тям;
Було б їм соромно — в рядках своїх тяжких
Те саме висловить, що й інший хтось би міг.
То марні крайнощі. Італії лишити
Повинні ми всі ці фальшиві самоцвіти.
Здоровий розум нам хай сяє, як мета
Та путь веде туди слизька і непроста.
Хто збочить — може той звернути до загину:
Незрідка має ум дорогу лиш єдину.
Надміру іноді захопиться поет
І хоче вичерпать увесь до дна сюжет.
Стрічає замок він — малює до останку
Увесь фасад його і лінії круж ганку,

І коридорами без ладу водить нас,
І додивлятися до всіх велить терас.
Рахує сволюки, обчислює овали,
«Оце фестони вам, а це ось — астрагали».
Сторінок двадцять я ладен перегорнуть,
Щоб вільно у саду нарешті відітхнуть.
Такого прикладу, панове, стережіться
І не заглиблюйтесь ви надто у дрібниці;
Де зайве, там нема правдивого смаку.
Там розум запада лише в нуду тяжку.
Коли не знаєш меж, не пнися між поети.
Буває — від гріха ви часом не втечете:
Хотів підсилити — брутальності надав;
Прикоротить хотів — і ясність утеряв;
Боїться той оздоб — і музу роздягає,
А той з низин летить у небеса безкраї.
Той тільки матиме читальників любов.
Хто розмаїтості у висловах дійшов,
Бо надто рівний стиль, скупий і монотонний.
Не втіху нам дає, а тільки настрій сонний,
І тяжко стомлює такий письменник нас.
Що на один лише тягти уміє глас.
Щасливий той співець, на кольори багатий,
Що вміє ніжний лад з поважним чергувати.
І небу любий він, і милий читачам,
І ліку сам Барбен не знає покупцям.
Просторе чи вузьке собі взяли ви поле.
Але шляхетності не зраджуйте ніколи.
Був час, коли бурлеск, базарний стиль низький,
Усім подобався, бо був для всіх повий,
У дотехах брудних вигострювали слово
І від перекупок для музи брали мову.
На різні витівки письменник був ладен,
І Аполлонові дав одяг Табарен.
Пішла хвороба ця в провінції пізніше;
Хай нісенітниці, аж уші в'януть, пише
Який-небудь отам нездара д'Асусі, —
А й князь, і міщанин — милуються усі.
Нарешті при дворі належно засудили
Ті вигадки бридкі, блазенство те немиле,
Наївний з вуличним розмежували тон,
І лиш провінції ще до смаку Тіфон.
Нехай цей стиль повік вам творів не каляв,
Маро хай за взірєць поет правдивий має,
А тривіальністю хай тішиться Pont Neuf.
Та бути нам зразком не може і Бребеф,
Що вимальовує, як по Фирсальським бої,
«Вмирущі з мертвими лежали там горою».
Простоти й міри ви учітеся всякчас,
До марних і пустих не вдаючись окрас.
Давайте нам лиш те, що може бути миле;
В кадансі вірному усі напружте сили
І навпіл там рядки цезурою діліть.
Де й зміст наказує читцеві відпочити.

Пильнуйте голосних, щоб бистрою ходою
Не зустрічалися вони одна з одною.